

redegørelse for de seneste fremstillinger af de nordiske rigers indbyrdes militære konflikter i perioden 1521—1814, skrevet af militærhistorikeren Olof Ribbing, Stockholm, samt en oversigt over den svensk-norske union 1814—1905, skrevet af svenskeren Sigrid Andgren og den norske professor Arne Bergsgård. Den foreliggende publikation henvender sig først og fremmest til historielærere, men den har også bud til andre, der interesserer sig for Nordens historie, og som gerne vil have en orientering i de forskellige synspunkter, der fra tid til anden er anlagt overfor de såkaldte omstridte spørgsmål i Nordens historie.

Harald Jørgensen.

J. H. Schultz og K. E. Ackermann: Den danske Marine 1814—1848, Orlogsfarten. I—II. (Høst og Søn, 1950).

Kommandør J. H. Schultz efterlod ved sin død et righoldigt arkivmateriale til fortsættelse af de 2 første bind af »Den danske Marine 1814—1848«, som beskæftigede sig med skibsmateriellet og Holmen. Kommandør K. E. Ackermann, der har faaet overladt dette materiale, omhandlende orlogsfarten, har publiceret det i 2 bind, som hvad opsætning og indhold angaar kommer paa højde med de første.

Schultz og Ackermanns samlede værk paa 4 bind er af overmaade stor historisk værdi, og ingen faghistoriker, der blot strejfer vor marinehistorie eller kolonihistorie paa den tid, kan komme uden om disse betydningsfulde bind. Mange kilder gengives helt eller i uddrag og man faar indtryk af et særdeles paalideligt og omhyggeligt arbejde, der for størstedelen hviler paa primære kilder. En ærgerlig mangel ved dette værk, som desværre ved mange ikke-faghistorikeres, er registrene. Hvor godt et arbejde end er, kan man ikke komme uden om, at dets værdi for andre, der vil beskæftige sig med det paagældende emne, bliver mangedoblet, naar der findes gode kildehenvisninger, sagregistre og navneregistre. Og disse ting mangler desværre ogsaa her.

I første bind omtales først søofficerernes tjeneste i koffardifart og i fremmede orlogsfloader under den tid, da floaden efter 1814 var under opbygning. Dernæst behandles vagtskibsstationerne paa Trekroner, i Sundet, i Store Bælt og paa Elben. Vi faar gengivet instruktionerne til forskellige tider i deres fulde ordlyd og en gennemgang aar for aar af de stedfundne begivenheder og den daglige tjeneste anskueliggøres ved uddrag af journalerne. Endelig følger i dette bind ogsaa kadetskibstogterne, besejlingstogterne og middelhavstogterne. Det er især journalerne, der er kilder, men i stor udstrækning er ogsaa benyttet beretninger fra ombordværende officerer. Her kan bl. a. nævnes kaptajn Dahlerups livfulde beretning om fregatten Rolas togt og hjemrejse med Thorvaldsen i 1838.

Andet bind omfatter orlogsfarten til og i Vestindien samt togterne til Sydamerika. Der gives her en meget fyldig oversigt over orlogsfarten paa Dansk-Vestindien fra de første togter og indtil 1814 som indledning til selve emnet 1814—1848, og ligesom i det forrige bind er skildringen præget af gengivelser af førstehaands kilder. De afsnit, hvor forfatteren støtter sig til tidligere marinehistoriske værker som kilder, er naturligt de svageste p. gr. af vor marinehistories almindeligvis ringe stadi.

Værket maa hilses velkommen, dels for behandlingen af emner, der ikke tidligere har været bearbejdet, dels for sin kvalitet. Dersom der til disse bind ville blive knyttet endnu to omhandlende vaaben og personel m. m., ville der

her være skabt et enestaaende staated og mønster, som med fordel kunne benyttes som udgangspunkt for den udforskning af flaadens historie, der endnu næsten fuldstændig mangler.

Jørgen H. Barfod.

Harald Jørgensen: C. N. David. 536 s. (Gyldendal, 1950).

Det må siges at være noget af en begivenhed, at der udsendes en så stor biografi om en politiker fra det 19. århundrede. Den slags er man ikke forvænt med her i landet. Af den grund strejfer den tanke en, at der måske var andre af dette århundredes store mænd, man hellere så biograferet så udtømmende, end netop David; men det synspunkt har egentlig ikke meget med denne bog at gøre; og lad os være særdeles taknemmelige for, hvad vi har fået.

Det kildemateriale, arkivar, dr. phil. Harald Jørgensen har brugt, er meget stort; der synes at være gravet alle steder, hvor der kunne forventes at være noget, og dette gør, at bogen gennemgående virker solid og velunderbygget.

Det er en stor del af århundredet, bogen beskæftiger sig med. Allerede omkring 1815 begynder David at træde offentligt frem, og vi ser nu århundredet gå videre: den begyndende liberale opposition, stænderforsamlingerne, 1848—49, mellemkrigstiden med de mange forhandlinger om Slesvig-Holsten, krigen 1864, den nærmeste efterkrigstid med brydningerne omkring grundlovsrevisionen i 1865—66 og endelig forspillet til provisorietiden, som århundredet toner ud med. I alt dette finder vi David, enkelte gange som forgrundsfigur — i 1830'erne som redaktør af »Fædrelandet« og efter 1864 som ledende skikkelse i ministeriet Bluhme — oftest dog mere i baggrunden som en ener, der går sine egne veje, men som trods det er med til at præge udviklingen på forskellig måde. Hans ord bliver hørt i stænderforsamling, rigsråd og rigsdag, og forfatteren viser, at hans tanker ofte har præget disse forsamlings arbejder. Inden for administrationen har hans betydning måske været endnu større. Hvad fængselsvæsenet angår, var han absolut banebrydende, og også som professor i nationaløkonomi, som nationalbankdirektør og som leder af statistisk bureau har han været med til at skabe nyt. Det må dog være politikeren David, der interesserer mest, og en god ting ved bogen er den brede skildring af den politiske baggrund, der ofte gives, således at man kan få udbytte af bogen uden at være inde i alle krinkelkroge af tidens jo ofte noget indviklede politik.

At forfatteren har haft sympati for David, er evident, og flere dele af bogen får derfor karakter af forsvarsskrift; Davids minde skal renses, først og fremmest for de pletter, som de nationalliberale satte på ham, efter at deres og hans veje skiltes i 1840'erne. Derfor betones det stærkt, at David ikke er nogen vendekåbe, der for at opnå kongelig gunst under Christian VIII svigtede sine liberale anskuelser. Det vises, at Davids meninger, først og fremmest vedrørende spørgsmål som almindelig valgret og Ejder-politik, er ganske de samme hele hans liv igennem. David er blevet stående, men tiden er gået videre, og derfor må naturligvis den liberale af 1830 blive den konservative i 1849 og 1865.

Harald Jørgensens påvisning af dette synes rigtig; sværere er det at følge ham, når vi når 1863. Det kan ikke nægtes, at man med spænding nærmer sig kapitlet om november-dagene det år for at se, hvilket standpunkt forfatteren tager i den gamle diskussion mellem Arup og Friis om fortolkningen af de to forskellige beretninger af David. Efter anmelderens mening springer Harald Jørgensen over, hvor gærdet er lavest ud fra nævnte tendens til at renses David. Samtidig med, at Harald Jørgensen udgav sin biografi, har professor Troels